

tència de les dues variants; i ben mirat, l'acc. popular moderna «excremento grosso, fétido» pressuposa el sentit de 'parany, llaç, que trepitgem' (avui reemplaçat en l'ús portuguès pels sinònims *armadilha, laço*); i hi ha en portuguès derivats sense model castellà, com *trampão* 'trampós'; en fi *trampa* es troba ja a la primera meitat del S. XVI (*Eufrosina* etc., en Moraes), i la grossa entrada de castellanismes comença allà en la segona meitat del segle.

Fora d'això, el mot portuguès, en el sentit propi, és *trapa* [dicc. de Bluteau, c. 1710]. I en portuguès és on, partint d'aquesta variant, degué néixer l'augmentatiu *trapaça* «dolo, cautela, licantina, cavilção nas demandas, jogo, negócios», que ja es troba en aquest sentit, més figurat, en Fr. Gaspar de S. Bernardino (any 151611, cita de Vieira); però, en el sentit de 'venda fraudulenta', ja figura en les *Ordenações Afonsinas*, del segle XV (en la grafia segurament incorrecta *traspassa*: Moraes).

No essent *trap.* cast., hem de creure que el cast. *trapaça* degué introduir-s'hi de Port., on es registra des del dicc. d'Oudin (1607): traduït «embusche, fallace --- tromperie au vendre et achepter», si bé també figura en Crist. de Castillejo, 1.ª meitat del S. XVI i en textos posteriors (*DAut.*); si bé n'hi ha un cas isolat, en el dicc. de rims de G. de Segovia (a. 1475), que tot i estar sense trad., és preciós, perquè les rimes hi assequen com a correcta la seva grafia *trapaça* amb -ç-, que assegura la deducció ja feta del portuguesisme, com sigui que -CI- darrere vocal donava -z- sonora en castellà antic, però sorda en portuguès. D'aquí els derivats cast. *trapaçar* (G. de Segovia, i Oudin 1607); i més generalment *trapacera* [S. XVII]; *trapacero* [«faiseur d'embusches et de tromperies», Oudin 1607; ex. del S. XVII, *DAut.*] o *trapacista* [c. 1600]. El fet del manlleu del portuguès, i el de la inexistència de l'abstracte *trapaça*, semblen assegurar que el cat. *trpasser* i *trpasseria* són manlleus, rebuts del cast., si bé les raons que indico en els DERIV. en fan dubtar poc o molt; en tot cas no mereixen condemnaçió com a mers castellanismes.

Fora de la Península la forma general és el radical TRAPP-: l'oc. *trapa* 'id.' ja figura en trobadors clàssics (com Guilhem Figueira, *Rayn.* v, 407); fr. *trappe*, des dels orígens (d'aquí el nom del famós monestir i orde de *La Trappe*, a Normandia, fundat el 1180); tots dos amb molts derivats (entre ells el robustíssim, i molt antic, *atrappier*, ja S. XII); *trappa* en els dialectes del Nord d'Itàlia molt descabdellat en sentit semàntic, amb accs. en part secundàries; it. *trappola* d'ús general des del S. XIV, amb el sentit de 'ratera', i en general 'parany', també ja llavors «trama, insídia» i 'nansa'.

En canvi, fora de la nostra Península l'arrel TRAMP- només es troba en altres sentits, si bé tots provinents de la idea general de 'petjar, trepitjar': oc. ant. *trampol* «bruit, fracas», oc. mod. *trampelà* (*trampalà, trampoulà*) 'balancejar-se, tambalejar', *trampolejà* 'titubear, vacillar', it. *trampali* o *trampoli* 'xanques' (a Lucca *tràmpani*), *trampolino* 'trampolí' [*tremolino* 1585: per als detalls, Prati, *RLiR* XIX, 215-55]: del qual es

prengué aquest mot nostre [diccs. de c. l'a. 1900, no encara Lab. 1888] així com el fr. *tremplin* [1680] i el cast. *trampolín* [c. 1870]; qui sap si també Carrara *tràmpena* 'coberta de fusta on ferren els bous' (*W. u. S. VI*, 102).

Des de Diez s'ha estat dient (*Wb.*, 407, 325) que aquests dos grups de mots romànics es van rebre del germànic: així Th. Braune (*ZRPb.* XXII, 208-10), (*Germ. Einfluss auf das Vglat.*), M-Lübke (*REW*, 8850, 8863), Gamillscheg (*Rom. Germ.* I, 185; II, 166). Bloch_{1,2}, Prati etc. En primer lloc, però, és evident que s'erren, tots, en separar excessivament els mots en TRAPP- dels mots en TRAMP-, que són amb tota claredat interpedants.

D'altra banda no és que una procedència del germànic fos inversemblant de per si i en principi; però de cap manera no tenien dret a considerar-la segura. Els mateixos germanistes dubten, com els lingüistes d'Oxford, en declarar «relation between Teutonic and Romance words, doubtful» (*N. E. D.*). Altrament aquells mateixos romanistes alemanys vacillen o discrepen pel que fa a la llengua o llengües germàniques que haurien servit de punt de partida: Brüch creu que el llafí vulgar ho prengué del germ. occidental comú; Gamillscheg vacilla entre això i un manlleu per separat de l'it. al longobard i del gallo-romànic al fràncic (amb la insostenible implicació que en cast. i port. seria importació francesa); M-Lübke afirma que la variant TRAPP- es prengué a França del fràncic, i TRAMP- a Itàlia, del longobard, mentre que per al cast. *trampa* suggereix vagament un manlleu del gòtic (on aquesta família a penes està documentada, i només amb sentit ben diferent).

El que més importa és l'oportuna observació de Gamillscheg: la trampa, el parany, la trapa no entren en els procediments de caça de la noblesa, sinó de la plebs: i amb això ell mateix deixa al descobert una greu inversemblança del suposat germanisme en l'aspecte semàntic.

No nego que encara es podria defensar, si pels altres costats fossin clars els fets. En realitat no hi ha res de conclouent. És veritat que el membre de la nostra família documentat des de més antic, en qualsevol llengua, és el b. ll. *trappa* de la Llei Sàlica, en què es tracta d'un llaç o parany per a ocells, i és cert que hi ha forces mots germànics barrejats en el text d'aquesta llei, però tanmateix és text en llafí i amb vocabulari tenyit de romànic: aquí es tracta, doncs, d'una veritable petició de principi. Veritat és, també, que aquests mots estan ben representats en els diversos idiomes germànics.

Sí, i des de dates prou antigues: l'ags. *treppe* ja sembla tenir l'acc. de 'parany' (i encara, pel que fa a l'angl. *trap*, mot constant de la llengua, ens preguntem, tenint en compte la posició dels lexicòlegs oxonians, si no hi ha hagut forta bàrreja del francès antic); neerl. *mj. trappe*, frisó ant. *treppe*, b-al. *mj. trappe, treppe* 'esglaó' (l'al. mod. *treppe* 'escala' és manlleu del plattdeutsch), neerl. i b-al. mod. *trappen* 'petjar, trepitjar', angl. antiq. *trape* 'caminar deixadament'. Per altra ban-